

Richtlijn toepassen vasthoudmaatregelen ter compensatie van verharding in het watertoetsproces

Inleiding

Naast open water kunnen in bepaalde gevallen ook vasthoudmaatregelen worden ingezet ter compensatie van versnelde afvoer van hemelwater door een toename van verharding (hierna verder genoemd 'compensatie'). In deze notitie zijn de aspecten die Delfland hanteert bij het beoordelen van vasthoudmaatregelen als compensatie bij verharding uitgewerkt tot een algemene richtlijn. De richtlijn is een levend document: beoordelingsaspecten en -criteria kunnen op basis van ervaringen met het werken met de richtlijn en vasthoudmaatregelen in de praktijk worden aangepast. Als extra ondersteuning bij de toepassing van de richtlijn is voor een aantal regelmatig terugkerende vasthoudmaatregelen een factsheet opgesteld.

Vasthouden - bergen - afvoeren

Toename van verhard oppervlak zorgt ervoor dat regenwater minder gemakkelijk in de bodem kan infiltreren en versneld wordt afgevoerd naar het oppervlaktewater of rioolstelsel. Zeker in combinatie met toenemende extreme neerslag door klimaatverandering kan dit voor overlast zorgen. Het is daarom belangrijk dat regenwater zoveel mogelijk wordt vastgehouden, daar waar het valt op onverhard terrein, of in speciale voorzieningen: vasthoudmaatregelen. Daar kan het water mogelijk infiltreren, of het wordt met een zekere vertraging geloosd op het oppervlaktewater. In het oppervlaktewaterstelsel moet voldoende ruimte aanwezig zijn om overtollig water tijdelijk te bergen, dit gebeurt van nature doordat het waterpeil zal stijgen als gevolg van extra aanvoer. Het is ook mogelijk berging buiten het watersysteem te realiseren in voorzieningen die tijdens extreem hoge waterstanden tijdelijk mogen overstromen, dit noemen we alternatieve waterberging. Via vrij verval tussen verschillende peilgebieden en via de (polder)gemalen wordt het water vervolgens afgevoerd richting boezem en zee. Het is belangrijk dat iedere waterhuishoudkundige eenheid (peilgebied, polder) voldoende capaciteit heeft om piekbuien te kunnen verwerken. Uitsluitend vergroten van de afvoercapaciteit zorgt voor afwenteling op andere gebieden. Bovendien is de doorstroming vaak te beperkt waardoor lokale opvang in vasthoudmaatregelen of berging nodig is voordat het water kan worden afgevoerd.

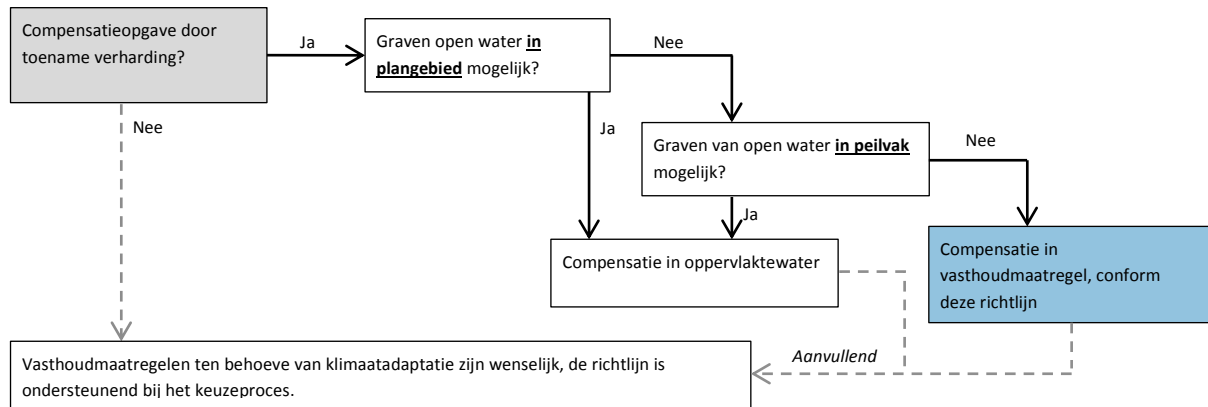
Compensatie wateropgave

Bij ruimtelijke ontwikkelingen neemt regelmatig de kans op wateroverlast toe, doordat hemelwater als gevolg van extra verhard oppervlak versneld tot afvoer komt. Delfland ziet er samen met de gemeente op toe dat het ruimtelijk plan voldoende compensatie bevat om de negatieve effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op het watersysteem te voorkomen. Bij voorkeur vindt deze compensatie plaats door het realiseren van extra oppervlaktewater. Dit ziet Delfland als de meest betrouwbare en de best te beheren en te handhaven optie. Bovendien kan open water bijdragen aan een goede waterstructuur. Indien het voor een ontwikkeling niet mogelijk is compensatie in oppervlaktewater te realiseren, kan ook worden gezocht naar compensatie in het onderdeel van de trits vasthouden-bergen-afvoeren waarin de verslechtering optreedt.

Toepassing van de richtlijn

Als een alternatieve voorziening wordt toegepast, is het belangrijk dat deze goed functioneert en ook op de lange termijn betrouwbaar is. De eigenaar van het perceel is zelf volledig verantwoordelijk voor de aanleg, het functioneren en passend onderhoud van de voorziening. Vanwege het belang voor de waterhuishouding hanteert Delfland de criteria uit deze richtlijn bij de beoordeling van vasthoudmaatregelen ter compensatie van verharding. De criteria zijn vooral gericht op stedelijk gebied, voor glastuinbouwgebied gelden in sommige gevallen andere uitgangspunten.

In veel stedelijke gebieden zorgt korte hevige neerslag lokaal voor overlast doordat het water niet snel genoeg weg kan en op straat blijft staan, of door overstort vanuit het riool. Vasthoudmaatregelen leveren een bijdrage aan de klimaatbestendigheid van dicht bebouwd gebied. Hiervoor geldt dat 'alle beetjes helpen' en wordt een beroep gedaan op perceeleigenaren om hun eigen verantwoordelijkheid te nemen. Deze richtlijn kan samen met de factsheets helpen bij het maken van een goede keuze voor effectieve maatregelen.

Figuur: Stroomschema toepassen van vasthoudmaatregelen

Beoordelingscriteria:

Effectiviteit:

- De bergingscapaciteit van de voorziening en/of open water (m³) is gelijk aan of groter dan de benodigde compensatie berekend met een effectstudie of de Watersleutel.
- Het op de voorziening aangesloten oppervlak is minimaal gelijk aan het te compenseren oppervlak.
- De voorziening ledigt via infiltratie in de bodem, lozing op oppervlaktewater of hemelwaterriolering. Alleen als er geen andere mogelijkheden zijn kan de voorziening worden aangesloten op gemengde riolering. Hierbij moet geborgd zijn dat er geen vuil water in de voorziening kan komen en wordt de afvoer na aanleg van een gescheiden stelsel alsnog op de hemelwaterriolering aangesloten.
- Voor voorzieningen met een geknepen afvoerconstructie duurt het circa 2 dagen om de voorziening, als deze volledig gevuld is, weer te legen. Zowel een kortere als langere ledigingsduur is niet wenselijk; te snel kan leiden tot een te grote belasting op het watersysteem, te langzaam verhoogt het risico dat de voorziening niet volledig beschikbaar is als er een volgende bui valt.
- Voor gestuurde afvoersystemen (zoals een automatische stuw) is in overleg met Delfland vastgesteld op welke manier geborgd wordt dat de voorziening tijdig beschikbaar is, in deze gevallen is maatwerk mogelijk.
- Er is voor de afvoerconstructie rekening gehouden met de capaciteit van de ontvangende watergang.

Betrouwbaarheid:

- De initiatiefnemer legt de afspraken die worden gemaakt over de realisatie en instandhouding van de voorziening vast in het juridisch bindende deel van het betreffende ruimtelijk plan¹.
- De initiatiefnemer is volledig verantwoordelijk voor het goed blijven functioneren van de voorziening.
- De initiatiefnemer zorgt dat het beheer en onderhoud van de voorziening na oplevering is geregeld, ook op lange termijn, en dat dit is vastgelegd in een beheerplan.
- Er zijn afspraken gemaakt over de levensduur van de voorziening en het vernieuwen ervan.
- De voorziening is te allen tijde beschikbaar (met uitzondering van de ledigingstijd van ca 2 dagen na eerder gebruik, of indien er bij een gestuurde afvoer specifieke afspraken zijn gemaakt over lediging).
- Het vullen en het legen van de voorziening gebeurt automatisch. Menselijk handelen is niet nodig.
- De compensatie van nieuw verhard oppervlak bestaat naast open water uit maximaal één alternatieve voorziening, tenzij met ondersteunende berekeningen kan worden aangetoond dat compensatie met meerdere voorzieningen als alternatief minimaal gelijkwaardig is.

Integraliteit:

- De waterkwaliteit verslechtert niet door de maatregel.
- Bij de keuze voor de maatregel is rekening gehouden de mate van vervuiling van het aan te sluiten oppervlak.

Het toepassen van vasthoudmaatregelen biedt ook kansen voor combinatie met andere maatschappelijk relevante opgaven. Delfland vindt het positief wanneer een bijdrage kan worden geleverd aan aspecten zoals: verminderen van hittestress, voorkomen van droogteschade, meervoudig ruimtegebruik, aandacht voor leefomgevingskwaliteit, toename van biodiversiteit en waterbewustzijn van omwonenden.

¹ Conform Handreiking watertoets voor gemeenten (HHD, juli 2016). Delfland kan desgewenst de initiatiefnemer van het ruimtelijk plan ondersteunen door het aanleveren van voorbeeldteksten.